

כ"א אב תשע"ה, 6.8.2015

גיליון מס' 470

פרשת עקב

למשמעות הנפילות הרוחניות בפרשתנו

מאת אריק הר זהב, כפר עציון

מתקווה להתרסקות

בנאומו הגדול מבטיח משה רבנו שפע וברכה אם "והיה עקב תשמעון", ומזהיר מפני שכחת ה' שתוביל לתוצאה של "כן תאבדון, עקב לא תשמעון". נקודת המעבר בין הטוב לרע נעוצה בחוסר יכולת לברך את ה': "ואכלת ושבעת וברכת את ה' א-לוהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך", ומייד: "...פן תאכל ושבעת, ובתים גדולים תבנה וישבת" – חסרה ברכת ה' על הטוב. החסרון הזה נובע, כאמור, משכחת ה', וממצב של "ואמרת: כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". (פרקים ז'-ח')

מכאן חוזר משה למדבר, ובעיקר לחטא העגל ולהשלכותיו, ומסיים בתיאור הנפלא של ארץ ישראל, הנדרשת ע"י ה' שעיניו תמיד בה. (פרקים ט'-י', ומחצית ראשונה של פרק י"א)

והנה, שוב חוזר משה ל"והיה..." – "אם שמוע תשמעו אל מצוותי..." – ומבטיח גשם ויבול, ומזהיר, חלילה, "...פן יפתה לבבכם... ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה". שוב אובדן וגלות. (מחצית שניה של פרק י"א).

וכאן הבן שואל: לא היינו כבר בסרט הזה? מדוע לא למד העם לקח מתוצאות שכחת ה'?

השאלה מהדהדת עד כדי כך, שגם בפסוקים החותמים את הפרשה -

"כי אם שמור תשמרון את כל המצווה הזאת... לאהבה את ה' אלוהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו... פחדכם ומוראכם יתן ה' א-לוהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה..." - עדיין יש תחושה שזה רק מצב ביניים, ושוב עלול העם להדרדר, לחטוא ולגלות (כפי שמבשר ה' למשה בפרשת וילך: "...הנך שוכב עם אבותיך, וקם העם הזה וזנה אחרי אלוהי נכר הארץ...ומצאוהו רעות רבות וצרות...").

אם כן, התקווה להתבססות בארץ ולחיי שפע בה מתנפצת שוב ושוב אל הנפילות של עם ישראל. ומה הטעם בכל זאת?

שלווה קצרת מועד

ניתן לתרץ שמשה התייחס לשני חטאים שונים: חטא הגאווה בפרקים ז'-ח', וחטא עבודה זרה בפרק י"א, ובכל פעם העם נענש מסיבה אחרת, אך גם בפרק ח' תולה התורה את השכחת ה' בהליכה אחרי אלהים אחרים, וגם אם יש כאן בכל זאת סיבות שונות - כך או כך – העם לא מצליח לממש את ייעודו בארץ. לתחושה זו גיבוי הסטורי ברור: הפסוקים הנפלאים מימי שלמה (כמו: "יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרוב, אוכלים שותים ושמחים") מתארים מציאות קצרת מועד, ובתוך דור אחד נקרעת הממלכה ונסחפת למלחמת אחים, ובהמשך גם לכיבושים זרים.

כאן לא קל

נראה שהתורה עצמה רמזה לנו כמה קשה כאן: ה' הבטיח לנו ארץ טובה, אבל זרועה אבנים, נחושת וברזל (שעשויים להיות לקללה): "והיו שמך אשר על ראשך נחושת והארץ אשר תחתיך ברזל". ארץ זו "למטר השמים תשתה מים", אבל אין בה מישור נוח ומפנק, אלא "הרים ובקעות". תכונות אלו של הארץ מחייבות את יושביה למאבק מתמיד על עצם הוצאת הלחם מהארץ (וכפי שקבעו אנשי כפר עציון לפני שלושה דורות: "המוציא לחם מן... הסלע"!.) ומה החומר נזקק למאבק ולהתמודדות, כך גם הרוח של עם ישראל בארצו מחייבת לעמוד על המשמר בפני סערות ורוחות רעות של גאווה ופיתויי עבודה זרה. זו היא מהות עבודת העם בארצו: התמודדות עם הבעיות הללו, ולא בריחה מהן. התמודדות איננה קלה, אך היא מצרפת ומתקנת. יש בה כשלונות, אך יש בה גם תקווה להצלחה, לקיום מצוות ה', ולספר תהילתו בארץ.

עמד על כך ר' אלחנן סמט בספרו הראשון "עיונים על פרשת השבוע" וציין את שבחיה של ארץ כנען בין מצרים (שיש לה כל צרכה, ואינה נדרשת ע"י ה') למדבר (שיש בו ניסים יומיומיים מאת ה'). לעומתם, ארץ ישראל נדרשת ע"י הקב"ה בהתאם להתנהגות היושבים עליה.

ממצרים יצאנו, את המדבר חצינו, ואל ארץ ישראל שמנו פעמינו להתמודד בגבורה ובאומץ עם אתגריה. הקב"ה העניק לנו שפע וכוח שמעטים מבני עמינו בכל הדורות ידעו כמוהו. יזכינו ה' לשמור מצוותיו ותורתו, ולהיות ראויים לטובה שזכינו לה.

אריק הר זהב נשוי לתהילה ואב לשבעה. חבר כפר עציון כבר 23 שנה. זוכה להעמיד תלמידים הרבה במקצועות מדעי הסביבה וארץ.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il